

Araştırma Makalesi • Research Article

Suriyeli Sığınmacıların Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Uyum Düzeylerinin Karşılaştırılması: Kilis ve Batman Örneği

Comparison Of The Socio-Economic And Cultural Adaptation Levels Of Syrian Asylum Seekers: The Example Of Kilis And Batman

Muzaffer Bimay ^{a,*}

^a Öğr. Gör., Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, 72000, Batman/Türkiye.
ORCID: 0000-0002-6742-2852

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 21 Temmuz 2020

Düzeltilme tarihi: 03 Kasım 2020

Kabul tarihi: 11 Kasım 2020

Anahtar Kelimeler:

Göç,
Suriyeli Sığınmacılar,
Uyum,
Kilis
Batman

ARTICLE INFO

Article history:

Received 21 July 2020

Received in revised form 03 November 2020

Accepted 11 November 2020

Keywords:

Migration,
Syrian Asylum Seekers,
Integration,
Kilis
Batman

ÖZ

Başlangıçta birçok Arap ülkesinde başlayan ve 2011 yılının Nisan ayında Suriye’de devam eden iç çatışmaların sebep olduğu kitlesel göçlerden en çok etkilenen ülke Türkiye olmuştur. Türkiye’ye gelen sığınmacılar, sadece göç etmekle kalmamış, aynı zamanda maddi ve manevi değerlerini de beraberlerinde taşımaları nedeniyle birçok sosyo-ekonomik ve kültürel uyum sorunu ile karşı karşıya kalmışlardır. İşte bu çalışma, Kilis ve Batman kentlerine göç eden sığınmacıların sosyo-ekonomik ve kültürel uyum düzeylerini karşılaştırmayı amaçlamıştır. Bu çerçevede çalışma için nicel araştırma yöntemi kullanılarak Kilis ve Batman ilinde bulunan sığınmacılar içinden 293 katılımcı ile yüz yüze anket yapılmıştır. Ankete katılan farklı kentlerdeki Suriyeli sığınmacıların Suriye’nin farklı kentlerinden geldikleri, farklı yapılarla sahip oldukları ve bu nedenle sosyo-ekonomik ve kültürel uyum süreçlerinin de birbirine benzemediği ortaya çıkmıştır.

ABSTRACT

Turkey has been the most affected by the mass exodus caused by the internal conflicts that initially began in many Arab countries and continued in Syria in April 2011. Asylum seekers arriving in Turkey have faced many socio-economic and cultural adaptation problems as result of their migration and carrying their material and spiritual values with them. This study aims to compare the socio-economic and cultural adaptation levels of asylum seekers immigrating into Kilis and Batman. In this context, a face-to-face survey was conducted with 293 participants among asylum seekers in Kilis and Batman using the quantitative research method for the study. It was revealed that the Syrian asylum seekers participating in the survey come from different cities of Syria, have different structures, and therefore, socio-economic and cultural adaptation processes are not similar to each other.

1. Giriş

Göçler, nüfus hareketliliği ve mekân değişikliklerine bağlı olarak belli bir süreç içerisinde farklı yoğunluk ve biçimde ortaya çıkan sosyal olaylardır (Faist, 2003; İçduygu ve Ünalın, 1998; Tekeli ve Erder, 1978). Bir köken, bir varış noktası ve engeller içeren bu süreçte (Lee, 1966:49), göç edenlerin başta barınma, dil sorunu, sağlık, eğitim, iş ve vatandaşlık olmak üzere siyasal ve kültürel etkileşimi içeren çok kapsamlı ve zorlu bir uyum süreciyle karşı karşıya kaldığı bilinmektedir (Penninx, Spencer ve Hear,

2008; Fielden, 2008; Ager ve Strang, 2004). Castles ve Miller (2008)’in “göçler çağı” olarak nitelendirdiği son yüzyılda küreselleşme ve kitle iletişim araçlarındaki gelişmelere bağlı olarak göç fenomeninin kitleselleşmesi ve niceliksel olarak her geçen gün artış göstermesi nedeniyle uyum süreci daha da zorlaşmaktadır. Uluslararası Göç Örgütü (IOM)’ne göre dünyadaki göçmen nüfusunun 1970 yılında yaklaşık 85 milyon civarında olduğu ve bu sayının dünya nüfusunun yüzde 2,3’üne denk geldiği belirtilmiştir. 2000 yılında bu sayının 173 milyona, 2005 yılında 190 milyona (Li, 2008), günümüzde ise yaklaşık 272 milyona

*Sorumlu yazar/Corresponding author.
e-posta: muzafferbimay@gmail.com

ulaştığı ve bu sayının dünya nüfusunun yüzde 3,5'ine tekabül ettiği açıklanmıştır (International Organization for Migration [IOM], 2020). Yaşanan uluslararası göçlerin büyük oranını ise zorunlu nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan sığınmacı ve mülteci göçleri olarak karşımıza çıkmıştır. Günümüzde uluslararası zorunlu göçe dayalı olarak 70.8 milyon kişinin yerinden edildiği ve 2050 yılına gelindiğinde ise bu sayının 230 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir (The UN Refugee Agency [UNHCR], 2020; IOM, 2020).

Bugün dünyada uluslararası zorunlu göçler bağlamında ilk akla gelen Suriyeli sığınmacıların göçüdür. Bu göçler, 2011 yılında Kuzey Afrika'da ortaya çıkan ve daha sonra Orta Doğu'ya yayılan halk kalkışmalarının Tunus, Libya ve Mısır'dan sonra Suriye'ye sığrmasıyla yaşanan iç savaşla ortaya çıkmıştır (Philips, 2012). 2012 yılının ilk ayında savaştan kaçan dünyadaki Suriyeli mülteci ve sığınmacı sayısı 9,500 iken 2015'te 4,088,078'e, 2016'da 4,718,230'a ve 2020 yılında ise 5.6 milyona yükselmiştir (UNHCR, 2020). Günümüzde halen devam eden Suriyeli sığınmacı göçüne en çok maruz kalan ülke ise 3.627.991* kişi ile Türkiye'dir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü [GİGM], 2020). Bu denli artan göçlerin farklı etnik ve yapıda olması, farklı kentlere doğru gerçekleşmesi uyum süreçleri konusunda uluslararası standartlarda yeni göç politikalarına ihtiyaç duyulmuş ve ulusal veya uluslararası işbirliğini de zorunlu kılmıştır (Joppke, 2012:7). İşte bu çalışma, yaşanan sığınmacı sarmalında başlangıçta geçici olarak görülen, ancak savaşın uzamasıyla birlikte kalıcı hale gelen Suriyeli sığınmacıların, günümüze kadar sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan nasıl bir uyum süreci geçirdikleri ve kentsel farklılığın uyum süreci üzerinde bir etkisinin olup olmadığına ilişkin soruya yanıt aramaya çalışmıştır.

Buradan hareketle bu çalışmanın amacı, Kilis ve Batman illerine göç eden Suriyeli sığınmacıların uyum süreçlerinin karşılaştırılması, uyum süreçlerinde yaşanan olumlu ve olumsuz yanların ortaya çıkartılarak bu konuda üretilecek politikalara destek sunulması ve uyum süreçlerini kolaylaştırmaya yönelik çözümler ortaya konulmasıdır. Türkiye, son zamanlarda yoğun bir göçe maruz kalmış ve bu konuda farklı nitelikte saha araştırmaları yapılmıştır. Ancak uyum süreçlerinin kentler arasındaki karşılaştırması açısından mevcut akademik çalışmalar olması gerekenin çok altındadır. Dolayısıyla güncel veriler içeren bu çalışma ile yapılacak saptamalar ve elde edilecek bulguların hem kent ve göç literatürüne katkı sunması, hem de gelecekte uluslararası göç ile ilgili oluşturulacak kamu politikalarına yol gösterici olması ümit edilmektedir.

2. Göç Terminolojisi

Mekânsal değişikliklerin genel adı olarak göç (Bodvarsson ve Van der Berg, 2009:1), tarih boyunca insanoğlunun sürekli hareketliliği ile ortaya çıkan toplumsal değişimlerdir (King, 2012:4). Göç olayının çok boyutlu ve karmaşık yapısı, göç terminolojisinde kullanılan tanımlamaların ve geliştirilen kavramların geniş bir literatüre sahip olmasını sağlamıştır. Göç "bireylerin ya da

grupların sembolik veya siyasal sınırların ötesine yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru kalıcı hareketleridir" (Marshall, 1999:685). Diğer bir ifadeyle göç, sosyo-ekonomik, politik ve kültürel birçok nedene bağlı olarak ulus içinde veya uluslararası alanda bazen zorunlu bazen de gönüllü olarak gerçekleşen sonuçları itibarıyla kalıcı izler bırakan en önemli sosyal olgularından birisidir. Göç eylemi sonucunda, fiziksel bir yer değiştirme olayının yanında maddi ve manevi tüm değerler de göç edilen yerlere taşındıklarından dolayı ciddi anlamda hem göç alan hem de göç veren ülkedeki toplumların sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarında değişimler meydana gelmektedir (Bartram, Poros ve Monforte, 2017:15; Castles ve Miller, 2008:29; Bulut ve Eraldemir, 2015:14).

Göçler, bir ulus devlet içerisinde mekânsal bir değişim olarak karşımıza çıkabileceği gibi, ulus-devletlerarasında bireysel ve kitlesel olarak ortaya çıkan uluslararası göçler şeklinde de görülebilir. Uluslararası göçler, bazen geçici veya kalıcı kalmak üzere çalışmak veya yerleşmek amacıyla bir ülkenin siyasal sınırlarını aşarak başka bir ülkeye doğru yapılmakta (Lewis, 1982:15; Yalçın, 2004:19); bazen de istikrarsızlaştırma ve halkı tehdit etme unsuru gibi devletlerin reaksiyonlarındaki değişikliklerin sebep olduğu çeşitli nedenlerle ortaya çıkmaktadır (Castells, 1997:273). Diğer taraftan uluslararası göçlerle ilintili olan ve sürekli olarak birbirinin yerine kullanılan göçmen, misafir, mülteci ve sığınmacı kavramları da birbirinden farklılık arz etmektedir. Bu kavramların karıştırılması, göçmen, mülteci ve sığınmacılara sorun çıkartabileceği gibi, sığınma ve göç konulu tartışmalarda da yanlış anlamalara yol açabilir. Bu nedenle söz konusu kavramların, uluslararası göç hukuku literatürü açısından açıklanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Göçmen (immigrant), ekonomik ve diğer sosyal sebeplerle başka bir ülkeden, bir yerden ya da yöreden hareket eden bir kişi olarak tanımlanır (Papademetriou, 1997:21). Ülkemizde "muhacir" olarak da tanımlanan "göçmen" sözcüğünün uluslararası literatürde tek bir hukuki tanımı yoktur. Bazı kural koyucular, uluslararası kuruluşlar ve medya kuruluşları, bu sözcüğü hem göçmenleri hem de mültecileri kapsayan ortak bir terim olarak kullanılmış olsa da, genellikle daha iyi ekonomik fırsatlar arayışıyla sınırı geçen bir kişi örneğinde olduğu gibi gönüllü bir süreci ima etmektedir (IOM, 2020). 1934 yılında çıkarılan 5543 sayılı yeni İskân Kanunu'nda "muhacir veya göçmen" için "Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip bu Kanun gereği kabul olunanlar" şeklinde belli şarta bağlanmış bir tanım yapılmaktadır (İçduygu, 2010:34). Osmanlı'da genellikle Asya ve Balkanlardan gelen Müslüman-Türk göçmenler için "muhacir", diğer taraflardan gelen Müslüman olanlar için "misafir", Müslüman olmayanlar için ise "yabancı" kavramı kullanılmıştır (Kaiser ve Kaya, 2016:38).

Mülteci (refugee) kavramı, uluslararası hukukta özel olarak tanımlanmaktadır. 28 Temmuz 1951 yılında imzalanan ve 22 Nisan 1954 tarihinde yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler (BM) Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi'nin 1. maddesinde "ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir gruba mensubiyeti veya siyasal düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin

*28 Ekim 2020 tarihli geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sığınmacı sayısı

korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istenmeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs” olarak tanımlanmıştır (UNHCR, 2020). Başka ifadeyle, katlanılamayacak kadar zor koşulların ortaya çıkmasıyla yardım edilmeye ve korunmaya muhtaç olan kişi olarak kabul edilmektedir (Goodwin-Gill ve McAdam, 2007:15). Bu kişilerin içinde buldukları durumlar, çoğunlukla o kadar tehlikeli ve dayanılmazdır ki, sığınma taleplerinin reddedilmesi ve evlerine dönmeleri halinde büyük ihtimalle ölümcül sonuçlara maruz kalacaklardır. Bu nedenle devletler, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ve ilgili kuruluşların desteğini kazanarak uluslararası “mülteci” statüsüne girerler. Diğer taraftan Türkiye, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi’ni, 1. maddesindeki mekân bakımından öngörülen seçme hakkını kullanarak “coğrafi ve zaman kısıtlaması” ile kabul etmiştir. Cenevre Sözleşmesi’nin 1(A). maddesinde “1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar sonucunda...” şeklinde başlayan mülteci tanımındaki coğrafi ve zaman kısıtlaması, 1967 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokolde söz konusu giriş kısmı “Avrupa’da meydana gelen olaylar sebebiyle...” şeklinde düzenlenmiş ve Protokol sadece “coğrafi sınırlama” ile onaylanmıştır. Avrupa dışında meydana gelen olaylar nedeniyle, mülteci tanımındaki şartlara haiz olduğunu iddia ederek, üçüncü ülkelere iltica etmek üzere Türkiye’den uluslararası koruma talebinde bulunan kişiler ise “şartlı mülteci” olarak görülmektedir (GİGM, 2020). “Sığınmacı” ise, mülteci statüsü almaya yönelik başvurusu henüz karara bağlanmamış kişiler olarak tanımlanır (Kaypak ve Bimay, 2016:89). Türkiye’nin taraf olduğu İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi’nin 14 (1). maddesinde herkesin sığınma talebinde bulunma ve bunlardan yararlanma hakkını ileri sürmekte, ancak bu hakkın hiçbir ülkeye yükümlülük getirmeyeceği ifade edilmektedir. Dolayısıyla ülkeler sığınmacı statüsü tanıyıp tanımamakta serbesttirler. Bu nedenle uygulamada devletlerin kişilere sığınma hakkı tanınması durumu büyük ölçüde yalnızca siyasal suçlara bağlı olarak ortaya çıkmaktadır (TBMM, 2011:223). Diğer taraftan, ülkemizin hukuk sisteminde sığınmacı kavramı olmadığı için 2014 yılında Bakanlar Kurulu tarafından 6458 sayılı Kanun kapsamında çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği ile Suriye’deki iç savaştan kaçıp gelenleri “geçici koruma” statüsüne kabul etmektedir. “Geçici koruma (temporary protection)”, “ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan koruma” olarak tanımlanır (GİGM, 2020). Geçici koruma, Türkiye’nin taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve 1951 tarihli Cenevre Konvansiyonu mülteci pozisyonu ve örf ve adet kuralı niteliği taşıyan “non- refoulment (geri vermeme)” ilkesine dayanmaktadır. 2010 yılında kabul edilen Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı’nda da sığınmanın bir hak olduğu belirtilmiş ve “geri vermeme” ilkesi bu hakkın en büyük dayanağını oluşturmuştur (Ekşi, 2016:108). Geçici koruma ile sığınmacılar uluslararası koruma statülerinden yararlanmamakta, ancak genel olarak sınırın açık tutularak gelenlerin zorla geri gönderilmemesi,

cezalandırılmaması ve temel ihtiyaçların karşılanmasının yanında sağlığa, eğitime, sosyal yardıma ve iş piyasasına erişimi de kapsamaktadır (World Migration Report, 2015:94).

“Misafir göçmen (guest immigration)” ise, herhangi bir uluslararası statü almadan ülkesine geri dönmesi beklenen göçmenler için kullanılmaktadır. 1950-60’lı yıllarda başta Almanya olmak üzere Avrupa ülkelerinin işgücü ihtiyacını karşılamak ve daha sonra ülkelere döneceği varsayılan göçmenler için “misafir işçi” kavramı kullanılmıştı (Yüksel ve Hiçdurmaz, 2019:213). 2011 yılından sonra patlak veren Suriye iç savaşı nedeniyle ülkemize gelen sığınmacılar önce ‘misafir’ olarak tanımlanmış, ancak savaşın uzaması nedeniyle kalıcı oldukları anlaşılmış ve 2014 yılından itibaren çıkarılan mevzuatla geçici koruma statüsüne dahil edilmişlerdir (Düzkaş ve Yazıcı, 2017:445).

3. Göç ve Uyum Sorunsalı

Toplumsal değişimin en önemli fenomenlerinden biri olan göç eylemi sonucunda, fiziksel bir yer değiştirme olayının yanında maddi ve manevi tüm değerler de göç edilen yerlere taşındıklarından dolayı bu durum, ciddi anlamda hem göç alan hem de göç veren ülkelerdeki toplumların sosyo-ekonomik ve kültürel değişimine (Castles ve Miller, 2008:29; Bulut ve Eraldemir, 2015:16) ve göç edenlerin çeşitli uyum sorunları yaşamalarına neden olmaktadır (Z. Aksoy, 2012:293). Dolayısıyla göç ve uyum konusunda başvurulan yöntem ve uygulanan politikalar sürecin sağlıklı gelişmesinde önemli etkiye sahiptir. Bu bağlamda literatürde sıklıkla takip edilen Ager ve Strang (2004), Castles ve Miller (2008), Fielden (2008) ve Berry (1997)’in belirlediği uyum yöntemleri dışında Avrupa Birliği tarafından belirlenen Göçmen Uyum Politikaları, uyum konusunda önemli bir klavuz olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ager ve Strang (2004), uyum sürecinin temel taşları olarak gördüğü barınma, istihdam, eğitim ve sağlık gibi dört temel gösterge üzerinden alt kümede yer alan ve sosyal bağlantılar olarak belli bir kategoride sıralanan sosyal köprüler, sosyal bağıntılar ve sosyal bağları; bununla beraber aile ve toplum bağlantılarını göç öncesi ve sonrasında yaşanan uyum süreciyle ilişkilendirmektedir. Dil ve kültürel bilgi, güvenlik ve istikrar göstergeleri de uyumu daha da kolaylaştırıcı iki etken olarak gösterilmektedir. Uyum sürecinde beklentilerin ve yükümlülüklerin dayandığı temel haklar ve vatandaşlığa geçiş göstergeleri ise en son sırada yer almaktadır. Dolayısıyla iyi bir uyum süreci için dört temel, altı alt göstergeden oluşan toplam on göstergenin tamamlanması durumunda iyi uyumdan söz edilebileceği belirtilmektedir. Fielden (2008), iyi bir uyum süreci için göçmenin göç ettiği ülkenin eşit yasal haklarını elde etmesi, göç edenin yaşamını idame edeceği istihdam olanaklarına kavuşturulması ve herhangi bir ayrımcılık yaşamadan toplum içinde sosyo- kültürel yaşamını devam edecek imkanlar elde etmesi şeklinde üç ölçütü şart koşmaktadır. Avrupa Konseyi, “Avrupa Birliği Göçmen Uyum Politikaları İçin Genel Temel İlkeleri” başlıklı bir belge yayımlayarak üye ülkelerin uyum konusunda nelere dikkat etmesi konusunda rehberlik etmiştir. Söz konusu belgede süreklilik arz eden uyum süreçleri için genel olarak küresel, bölgesel, ulusal ve yerel idarelerin zorunlu işbirliğinden söz edilmekte ve insan hakları temelinde hukuki statünün tanınmasından sonra sosyo-ekonomik,

kültürel ve oy kullanma dahil tüm siyasal fırsatların kendileri için yaratılmasını istemektedir. Uyum konusunda özellikle yerel yönetimlerin yetkilendirilmesi sürecin başarısında en önemli etkenlerden biri olarak görülmektedir (Council of The European Union, 2004).

Diğer taraftan Berry (1997), göç edenleri göç ettikten sonra geçirdikleri uyum süreçlerine göre karşılaştıkları durumları dört aşamaya ayırmaktadır. Birincisi, bireyler kültürel kimliğini korumak ve diğer kültürlerle etkileşimde bulunmak istemiyorsa “asimilasyon”; bireylerin özgün kültürlerini korumaya değer verdikleri ve aynı zamanda başkalarıyla etkileşim kurmaktan kaçınmak istediğinde “seperasyon”; hem diğer gruplarla günlük etkileşimde bulunmak hem de kendi orijinal kültürünün korunmasına ilgi duyulması halinde “entegrasyon” ve son olarak, kültürel korumaya (genellikle zorla uygulanan kültürel kayıplar sebebiyle) ve toplumsal değerlerle (çoğunlukla dışlanma veya ayrımcılık sebepleri nedeniyle) ilişki kurma konusunda az ilgi olması durumunda “marjinalleşme” ortaya çıkmaktadır.

Günümüz açısından bakıldığında ise kitlesel göçlerin yapıldığı ülkeler açısından karşılaşılan dört tür uyum politikasından söz edilebilir. Birincisi, Fransa örneğinde olduğu gibi göçmenlerin ülke içinde yerleşimini kabul edip vatandaşlık haklarının verilmesinin bedeli olarak kültürel asimilasyonu dayatma yoluyla uyum sürecinin gerçekleştirilmesidir. Bu tür politikanın amacı göçmenlerden bir taraftan modern kente has davranış biçimlerini, değer ve yargıları benimsemesi beklenirken; diğer taraftan geldiği toplumun has alışkanlık ve geleneklerini geride bırakması istenmektedir (Karasu, 2016:997). İkincisi, ABD, Avustralya ve Kanada örneğinde bazı ülkelerin yaptığı gibi vatandaşlığın verilememesi konusunda direnç gösterilerek geçici emek istihdamı politikalarıyla göç sürecinin idare edilmesi ve göçmenlerin marjinalleşmiş etnik azınlık haline gelmesine (Castles ve Miller, 2008:20), diğer bir deyişle “öteki” olmalarına neden olunmasıdır (Chambers, 2014:106). Üçüncü bir seçenek olarak bu gün birçok Batı ülkesinde uygulanan çok kültürlülük politikasıdır. Bununla göç edenlerin asimile olamamaları ve vardıkları ülkede kalmak istememeleri nedeniyle kültürel farklılığa yönelmek zorunda kalmalarını sağlayan yöntem olarak tercih edilmektedir (A. Aksoy, 2007:426). Ancak burada göç edenler kendi kültürel değerlerini içinde yaşadıkları toplumdan tamamen koparak yaşamaya devam etmektedirler (Kymlicka, 2012:303). Son olarak Suriyeli sığınmacılar örneğinde ortaya çıkan kitlesel göçlerde uluslararası statülerden birine dâhil olmayan, ancak uygulama ile şekillenmiş olan ve ülkemizde de uygulanan “geçici koruma” uygulamasıdır.

Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi’ne koyduğu çekince ve kendi iç mevzuatı gereğince Suriyelileri mülteci statüsünde kabul etmeyerek hukuksal statü sağlamanın önünü kapatmıştır. Yine de Türkiye, insani yönünü ön planda tutarak sınırlarını açık kapı politikasıyla Suriyelilere açmış ve mevcut uygulamaların dışına çıkmıştır (İçduygu ve Aksel, 2013:182). Türkiye böylece uluslararası hukukta geçen “geri göndermeme” ilkesine de uyarak vatandaşlık dışında sağlık, barınma, istihdam, eğitim ve diğer ihtiyaçları karşılamak noktasında girişimlerini arttırmıştır (Kirişçi ve Karaca, 2015:301-309). Ancak 2015 yılından itibaren misafir olmanın ötesine geçen sığınmacılara ilişkin

Türkiye’nin göç politikası değişim göstermiş ve geçici kabul aşamasından geçerek yerleşim (2013-2015), entegrasyon (2016 boyunca) ve potansiyel olarak vatandaşlığa geçme dönemine doğru eğilim göstermiştir (İçduygu ve Millet, 2016:4; Elitok, 2019:1).

4. Yöntem ve Uygulama

Çalışmanın bu kısmında araştırma alanlarının genel özellikleri, yapılan araştırmanın yöntem ve modeli, veri toplama yöntemleri, araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesi, araştırmanın evren ve örnekleme başlıklarına yer verilmiştir.

4.1. Araştırma Alanlarının Kısa Özellikleri

Sosyo-ekonomik ve kültürel yapıları açıdan Türkiye’nin farklı iki kentinden Kilis 1995 yılında, Batman ise 1990 yılında il olmuştur. Akdeniz Bölgesinde yer alan Kilis Türkiye’nin Suriye sınırı hattında bulunan bir ildir (Harunoğulları, 2016:39). Güneydoğu Anadolu Bölgesi içinde yer alan Batman ile farklı sosyo-ekonomik özelliklerinin yanında nüfuslarına oranla aldıkları göçün çeşidi ve oranı açısından önemli derecede farklılıklar göstermektedir. 2020 yılı itibarıyla Kilis il nüfusu 142.490 kişi olarak belirlenirken, Batman nüfusu ise 608.659 kişi olarak tespit edilmiştir (TÜİK, 2020). 2011 yılından itibaren Kilis 108.579 (nüfusun %76,20’si) Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yaparken Batman ise 15.518 (nüfusun %2,55’i) Suriyeli sığınmacıyı misafir etmiştir (GİGM, 2020). Kilis’in bu yoğunluktaki Suriyeliye ev sahipliği yapmasının altında üç neden yatmaktadır. Bunlar; Suriye’den yapılan göçün zorunlu bir göç özelliği taşıması, Suriye ile olan geniş siyasi sınırların geçiş noktası olması ve Suriye ile Kilis arasında insan geçişini zorlaştıracak herhangi bir doğal sınırın olmayışıdır. Bunlara ek olarak tarihten günümüze gelen akrabalık ve arkadaşlık bağları, yaşanan iç karışıklık nedeniyle can güvenliği tehlikede olan nüfusun en yakın güvenli mekân arayışı gibi nedenler de göç yoğunluğunun artmasında önemli etkenler olarak gösterilebilir.

4.2. Araştırmanın Yöntem ve Modeli

Bu çalışmanın amacı, son on yılda Kilis ve Batman illerine göç eden Suriyeli sığınmacıların sosyo-ekonomik ve kültürel uyum süreçlerinin karşılaştırılması ve gelinen süreçte uyum süreçlerinde yaşanan olumlu ve olumsuz yanların ortaya çıkartılarak bu konuda üretilecek politikalara destek sunmaktır. Elimizde 2020 yılı içerisinde güncel boyutlarda Suriyeli sığınmacı göçüne ilişkin Kilis ve Batman kentlerini karşılaştıran ayrıntılı bir bilimsel çalışma olmadığı için böyle bir saha araştırması tasarlanmıştır. Araştırmanın yararı Kilis ve Batman’a yapılacak yeni göçlerin etkilerinin önceden tahmin edilerek sosyo-ekonomik ve kültürel uyum süreçlerinin iyi yönetilmesi olarak da varsayılmaktadır. Araştırmanın yöntemi; değişkenlerin ölçümlerinin sayıyla ifade edilmesini sağlayan nicel araştırma yöntemidir (Punch, 2011). Buradan hareketle ana kütle dediğimiz Kilis (108.579) ve Batman’da (15.518) yaşayan Suriyeli sığınmacıların içinden anket yapmaya istekli 293 katılımcıyla yüz yüze anket yapılarak veriler elde edilmiştir. Anketler, Batman Üniversitesi Etik Kurulu’nun 13.05.2020 tarih ve E. 8397

sayılı onayıyla 2020 yılının ilk yarısında yüz yüze görüşmeler şeklinde gerçekleştirilmiştir.

4.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Yöntemi ve Verilerin Çözülmesi

Bu çalışmanın saha araştırması, 2011-2020 yılları arasında göç eden Suriyeli sığınmacıların sosyo-ekonomik ve kültürel uyum düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin Kilis ve Batman'da yapılan anket çalışmasına ait bulguların değerlendirilmesini içerir. Verilerin toplama yöntemi olarak anket tekniği tercih edilmiş ve kapalı uçlu sorulardan oluşan bir anket hazırlanmıştır. Bu yöntemle, verilerin elde edileceği kişilerin, doğrudan okuyarak cevaplandıracakları bir soru listesi aracılığıyla verilerin elde edilmesi amaçlanmıştır. Anket formu hazırlanırken bu konu ilgili olarak yapılmış birçok uygulamalı bilimsel çalışmadan da yararlanılmıştır. Anket yoluyla elde edilen verilerin yorumlanması için verilerin betimsel istatistikleri SPSS 24 programı aracılığıyla yapılmıştır. Böylece verilerin frekans ve yüzde dağılımları oluşturulduktan sonra verilerin yorumlanması, değerlendirilmesi ve öneriler sunulması şeklinde analizleri yapılmıştır.

4.4. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; ana kütle dediğimiz Kilis ve Batman'da yaşayan Suriyeli sığınmacılar oluştururken; araştırmanın örnekleme ise söz konusu iki kentte bulunan anket yapmaya istekli katılımcılardan oluşmuştur. Bu kapsamda Kilis (153) ve Batman (140) illerinde yaşayan 18 yaşından büyük toplam 124.097 sığınmacı içinden 293 Suriyeli sığınmacıyla 32 sorudan oluşan anket uygulaması yapılmıştır. Araştırmanın kapsamı, kaynak kısıtlılığı ve küresel salgın (Covid 19) nedeniyle Kilis ve Batman kentlerindeki sığınmacılar ile sınırlı tutulmuştur.

5. Bulgular

Bu bölümde Kilis ve Batman illerinde yapılan saha araştırmasından elde edilen verilerin yapılan değerlendirmeleri yer almaktadır.

5.1. Suriyeli Sığınmacıların Demografik ve Mekânsal Özellikleri

5.1.1. Cinsiyet, Yaş, medeni durum ve Öğrenim Açısından

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişkenler	Kilis(N=153)		Batman(N=140)	
	F	%	F	%
Katılımcıların Cinsiyeti				
Erkek	88	57,5	73	52,1
Kadın	65	42,5	67	47,9
Katılımcıların Yaş Grupları	F	%	F	%
18- 28	47	30,7	29	20,7
29- 39	44	28,8	53	37,9
40- 50	50	32,7	39	27,9
51- 61	8	5,2	12	8,6
62+	4	2,6	7	5,0
Katılımcıların Medeni Durumu	F	%	F	%
Evli	114	74,5	113	80,7
Bekâr	29	19,0	15	10,7
Eşi ölmüş	8	5,2	9	6,4
Eşinden Ayrılmış	2	1,3	3	2,1
Katılımcıların Eğitim Durumları	F	%	F	%
Okuryazar değilim	47	30,7	31	22,1
İlkokul mezunuyum	25	16,3	13	9,3
Ortaokul mezunuyum	57	37,3	36	25,7
Lise mezunuyum	21	13,7	34	24,3
Ön lisans/Lisans veya Lisansüstü mezunuyum	3	2,0	18	12,9

Tablo 1 incelendiğinde, iki kent açısından ankete katılan Suriyeli sığınmacıların demografik özelliklerine bakıldığında genel olarak evli, genç ve orta yaş nüfusun fazla olduğu genç olanların genel olarak kadınlardan oluştuğu anlaşılmaktadır. Öğrenim düzeyi açısından iki kentte yaşayan katılımcıların içinde gençlerin öğrenim düzeylerinin genel olarak diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu; kentler açısından ise Batman'a göç edenlerin Kilis'e göç eden katılımcılara göre okuma yazma oranlarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

5.1.2. Geldikleri Kentler Açısından

Tablo 2. Katılımcıların Geldiği Kente Göre Dağılımı

Değişkenler	Kilis(N=153)		Batman(N=140)	
	F	%	F	%
Halep	105	68,6	48	34,3
İdlip	28	18,3	18	12,9
Rakka	8	5,2	5	3,6
Lazkiye	5	3,3	3	2,1
Şam	4	2,6	11	7,9
Haseki	1	,7	47	33,6
Diğer	2	1,3	8	5,7

Suriye'den gelen sığınmacıların genellikle kendilerine yakın kentlere göç etmesi ve iç savaşın farklı kentlerde farklı dönemlerde gerçekleşmesi nedeniyle Kilis ve Batman'a gelenlerin kentleri ve yılları arasında farklar bulunmaktadır. Kilise gelenlerden 105 (%68,6)'i Halep, 28 (%18,3)'i İdlip geri kalanı sırasıyla 8 (%5,2)'i Rakka, 5 (%3,3)'i Lazkiye, 5 (%3,3)'i Hama ve Humus gibi diğer kentlerden gelmişlerdir. Batman'da ise 48 (% 34,3)'i Haseki, 47 (%33,6)'si Halep iken geri kalanı sırasıyla 18

(%12,9)'i İdlib, 11 (%7,9)'i Şam, 5 (%3,6)'i Rakka ve 8 (%5,7)'i Menbic, Deyrezzor gibi diğer kentlerden gelmişlerdir. Geldikleri yıllara bakıldığında Kilis'te 2015 ve öncesi 105 (%56,7), 2016 ve sonrası ise 48 (%43,3) kişi iken Batman'da ise 2015 ve öncesi 125 (%90), 2016 ve sonrası ise 15 (%10) kişi olarak tespit edilmiştir. Dolayısıyla iki kente göç eden sığınmacıların önemli oranı 2105 yılı ve öncesinde göç edenlerden oluştuğu söylenebilir.

5.2. Suriyeli Sığınmacıların Sosyo-ekonomik ve Kültürel Uyum Süreci

Tablo 3. Katılımcıların Türkiye'ye Göç Etme Sebebine Göre Dağılımı

Değişkenler	Kilis(N=153)		Batman(N=140)	
	F	%	F	%
Daha güvenli olması	54	35,3	44	31,4
En yakın ülke olması	76	49,7	49	35,0
Gelişmişlik düzeyi	5	3,3	14	10,0
Başka seçeneğim olmaması	7	4,6	9	6,4
Akrabalarının önerisi üzerine	6	3,9	13	9,3
Diğer	5	3,3	11	7,8

Katılımcılara sosyo-ekonomik ve kültürel uyumu konusunda yaşadıklarını öğrenmek amacıyla çeşitli sorular yöneltilmiştir. İlk olarak “Türkiye’yi göç ülkesi olarak tercih etme nedeni” sorusuna verilen yanıtlarda güvenlik, yakınlık ve gelişmişlik düzeyi ön plana çıkmıştır. Kilis’te güvenlik ve yakınlık tercih sebebi olarak gösterilirken; Batman’da ise güvenlik ve yakınlığın yanında gelişmişlik düzeyi önemli bir tercih nedeni olarak kabul edilmektedir. Kilis’te yaşayan sığınmacılardan 76 (%49,7)’si en yakın ülke olması, 54 (%35,3)’ü daha güvenli olması, 7 (%4,6)’si başka seçeneğinin olmaması, 6 (3,9)’si akrabaların önerisi ve geri kalanların ise gelişmişlik düzeyi gibi yaklaşımlar dile getirmişlerdir. Batman’daki sığınmacılardan 49 (%35,0)’ü en yakın ülke olması, 44 (%31,4)’ü daha güvenli olması, 14 (%10,0)’ü gelişmişlik düzeyi, 13 (%9,3)’ü akrabaların önerisi, 9 (%6,4)’ü başka seçeneğinin olmaması gibi ifadeler kullanmışlardır.

Tablo 4. Katılımcıların Karşılaştıkları Sorunlara Göre Dağılımı

Değişkenler	Kilis(N=153)		Batman(N=140)	
	F	%	F	%
Barınma	16	10,5	6	4,3
Beslenme	14	9,2	8	5,7
İkamet tezkeresi	22	14,4	8	5,7
Sağlık	23	15,0	5	3,6
Eğitim	17	11,1	1	,7
Dil	38	24,8	36	25,7
İş	5	3,3	11	7,9
Ayrımcılık			9	6,4
Düşük iş ücreti	2	1,3	13	9,3
Yüksek kira	12	7,8	30	21,4
Diğer	4	2,6	13	9,3

Tablo 4 incelendiğinde “Türkiye’de karşılaştığımız en önemli sorun?” Sorusuna verilen yanıtlarda iki kentte de dil sorunu karşımıza çıkmaktadır. Geri kalan sorunların içinde Batman’da yüksek kiralardan, Kilis’te ise sağlık ve ikamet tezkeresinin ön plana çıkması dikkat çekmektedir. Kilis’teki katılımcılardan 38 (% 24,8)’i dil, 23 (%15,0)’ü sağlık, 22 (%14,4)’si ikamet tezkeresi, 17 (%11,1)’si eğitim, 16

(%10,5)’sı barınma, 14 (%9,2)’ü beslenme, 12 (%7,8)’si yüksek kira, geri kalanı ise iş bulamama ve düşük iş ücretini en önemli sorun olarak görmüştür. Batman’daki katılımcılardan 36 (%35,7)’sı dil, 30 (%21,4)’ü yüksek kira, 24 (%14,3)’ü iş ve düşük iş ücreti, 9 (%6,4)’ü ayrımcılık, 8(%5,7)’i beslenme, 8 (%5,7)’i ikamet tezkeresi, geri kalanı ise barınma (%4,3), sağlık (%3,6) ve eğitim (%0,7) olarak ifade etmiştir. Dil sorunu iki kentte önemli bir sorun olarak karşımıza çıkarken, Batmanda yaşayan sığınmacıların önemli oranının yüksek kiralardan şikâyetçi oldukları anlaşılmaktadır. Diğer yandan Batman’da ayrımcılık yapıldığı yönünde görüş belirten katılımcılarında olduğu söylenebilir.

5.2.1. Sosyal Uyum Süreci

Tablo 5. Katılımcıların Dil Sorunu Yaşamalarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Kilis(N=153)		Batman(N=140)	
	F	%	F	%
Okula gidemiyorum	20	13,1	14	10,0
Resmi dairelerde derdimi anlatamıyorum	49	32,0	32	22,9
Dersleri anlamakta zorlanıyorum	42	27,5	18	12,9
Türkçe bilmediğim için dışlanıyorum	16	10,5	17	12,1
Farklı dilde konuştuğum için insanların dikkatini çekiyorum	23	15,0	40	28,6
Dil sorunu yaşamıyorum	3	2,0	19	13,6

Mekânsal değişimlerde sosyal uyumun ana kaynağını “dil” oluşturmaktadır. Katılımcılara “Türkiye’de dil ile ilgili sorun yaşıyor musunuz?” Sorusu yöneltilmiş ve Kilis’teki katılımcıların tamamına yakını diğer bir deyişle 150 (%98,0)’si, Batman’da ise katılımcıların 121 (%86,4)’i sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Kilis’teki dil sorunun nedeni olarak sığınmacıların 49 (%32,0)’ü Türkçe konuşamadığı için resmi dairelerde derdini anlatamadığını, 42 (%27,5)’si dersleri anlamakta zorlandığını, 20 (%13,1)’si okula gidemediğini, 16 (%10,5)’sı Türkçe bilmediği için dışlandığını, 23 (%15,0)’ü farklı dilde konuştuğu için insanların dikkatini çektiğini belirtmiştir. Batman’daki dil sorunun nedeni olarak katılımcıların 40 (%28,6)’i farklı dilde konuştuğu için insanların dikkatini çektiğini, 32 (%22,9)’si Türkçe konuşamadığı için resmi dairelerde derdini anlatamadığını, 18 (%12,9)’i dersleri anlamakta zorlandığını, 17 (%12,1)’si Türkçe bilmediği için dışlandığını, 14 (%10,0)’ü okula gidemediğini belirtmiştir. Buradan hareketle Kilis ve Batman’da yaşayan sığınmacıların Türkçeyi konuşmamlarından kaynaklanan farklı uyum süreçlerinin ortaya çıktığını görmekteyiz. Batman’da yaşayan sığınmacılar genel olarak farklı dilde konuştukları için insanların dikkatini çektiğini öne sürerken, Kilis’teki sığınmacıların çoğunun resmi dairelerde derdini anlatamamaktan yakındıkları söylenebilir.

Tablo 6. Katılımcıların Sağlık Sorunu Yaşamalarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Kilis(N=153)		Batman(N=140)	
	F	%	F	%
Doktorlar ilgisiz	38	24,8	19	13,6
Ebe –Hemşire ilgisiz	17	11,1	6	4,3
Dil problemi yaşıyorum	24	15,7	43	30,7
Tedavi masraflarını karşılayamıyorum	32	20,9	23	16,4
İlaç alamıyorum	21	13,7	13	9,3
Hastaneler tedavi etmiyor	5	3,3	9	6,4
Sağlık sorunu yaşamıyorum	16	10,5	27	19,3

Katılımcılara, “Türkiye’de Sağlık ile ilgili sorun yaşıyor musunuz?” Sorusuna Kilis (%89,5) ve Batman (%80,7)’da ankete katılan sığınmacıların büyük oranı sağlık ile ilgili sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Kilis’te sorun yaşayanlardan 38 (%24,8)’i doktorların ilgisiz olduğunu, 32 (%20,9)’si tedavi masraflarını karşılayamadığını, 24 (%15,7)’ü dil problemi yaşadıklarını, 21 (%13,7)’i ilaç alamadıklarını, 17 (%11,1)’si ebe veya hemşirenin ilgisiz olduğunu, 5 (%3,3)’i hastanelerin tedavi etmekte yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. Batman’da sağlık sorunu yaşayanlardan 43 (%30,7)’ü dil problemi yaşadıklarını, 23 (%16,4) ’ü tedavi masraflarını karşılayamadığını, 19 (%13,6)’u doktorların ilgisiz olduğunu, 13 (%9,3)’ü ilaç alamadığını, 9 (%6,4)’u hastanelerin tedavi etmekte yetersiz kaldığını, 6 (%4,3)’sı ebe veya hemşirenin ilgisiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu verilerden hareketle, Kilis’te genel olarak doktorların ilgisizliğinden şikâyet edilirken, Batman’da ise dil probleminden kaynaklanan kendini ifade edememe gibi sorunlar ön plana çıkmaktadır.

Tablo 7. Katılımcıların Eğitim Sorunu Yaşamalarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Kilis(N=153)		Batman(N=140)	
	F	%	F	%
Dil problemi var	66	43,1	66	47,1
Defter, kitap alamıyorum	51	33,3	20	14,3
Çocuğum okula gidemiyor	11	7,2	7	5,0
Okul için gerekli belgelerim eksik	9	5,9	3	2,1
Çocuğum Okul arkadaşlarıyla uyum sorunu yaşıyor	13	8,5	12	8,6
Eğitim sorunu yaşamıyorum	3	2,0	32	22,9

Göç olayı sonrasında toplumsal uyumun önemli unsurlarından birini “eğitim” oluşturmaktadır. “Türkiye’de eğitim ile ilgili sorun yaşıyor musunuz?” Sorusuna Kilis’teki katılımcıların hemen hemen tamamı yani 150 (%98,0)’si, Batman’daki katılımcıların ise 108 (%77,1)’i sorun yaşadıklarını ve sorunun genel olarak dil probleminden kaynaklandığını belirtmiştir. Kilis’te sorun yaşayanlardan 66 (%43,1)’sı dil probleminden dolayı eğitim sorunu yaşadıklarını, 51(%33,3)’i defter ve kitap alamadığını, 11(%7,2)’i çocuğunu okula gönderemediğini, 13 (%8,5)’ü çocuğunun okul arkadaşlarıyla uyum sorunu yaşadığını, 9 (%5,9)’u okula devam etmeleri için gerekli belgelerin Suriye’de kalmış olduğunu belirtmişlerdir. Batman’da ki katılımcılardan 66 (%47,1)’sı dil probleminden dolayı eğitim sorunu yaşadıklarını, 20 (%14,3)’si defter ve kitap alamadığını, 12 (%8,6)’si çocuğunun okul arkadaşlarıyla uyum sorunu yaşadığını, 7 (%5,0)’si çocuğunu okula gönderemediğini, 3 (%2,1)’ü ise okula devam etmeleri için gerekli belgelerin Suriye’de kalmış olduğunu açıklamışlardır.

Tablo 8. Katılımcıların İkamet Sorunu Yaşamalarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Kilis(N=153)		Batman(N=140)	
	F	%	F	%
Nasıl ve nereden alınacağını bilmiyorum	32	20,9	23	16,4
Harç miktarı yüksek	64	41,8	42	30,0
Ödemelerde kolaylık sağlamıyorlar	27	17,6	12	8,6
İkamet sorunu yaşamıyorum	30	19,6	63	45,0

Tablo 8’de “Türkiye’de ikamet tezkeresi ile ilgili sorun yaşıyor musunuz?” Sorusuna Kilis’teki katılımcıların büyük çoğunluğu (%80,4), Batman’dakilerin yarısından fazlası (%55,0) benzer nedenlerden sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Kilis’teki katılımcılardan 64 (%41,8)’ü harç miktarının yüksek olduğunu, 32 (%20,9)’si nasıl ve nereden alınacağını bilmediğini, 27 (%17,6)’si ise ödemelerde kolaylık sağlanmadığını belirtmiştir. Batman’da sorun yaşayan katılımcılardan 42 (%30,0)’si harç miktarının yüksek olduğunu, 23 (%16,4)’ü nasıl ve nereden alınacağını bilmediğini, 12 (%8,6)’si ise ödemelerde kolaylık sağlanmadığı yönünde beyan vermiştir.

5.2.2. Ekonomik Uyum Süreci

Tablo 9. Katılımcıların Göç Etmeden Önceki Mesleklerine Göre Dağılımı

Değişkenler	Kilis(N=153)		Batman(N=140)	
	F	%	F	%
Memur	14	9,2	9	6,4
İşçi	49	32,0	16	11,4
Esnaf	10	6,5	6	4,3
Serbest meslek	11	7,2	24	17,1
Çiftçi	17	11,1	8	5,7
Ev hanımı	27	17,6	41	29,3
İşsiz	19	12,4	25	17,9
Diğer	6	3,9	11	7,9

Suriye’den gelen sığınmacıların ekonomik uyum süreçlerinin tespiti için göç etmeden önce ve göç ettikten sonraki meslek ve gelir durumları tespit edilmeye çalışılmıştır. Buradan hareketle ankete katılan sığınmacıların meslek ve gelirlerini belirtme konusunda çekimser davrandığı görülmekle beraber genel olarak Kilis’teki katılımcıların göçten önce 49 (%32,0)’ü işçi, 27 (%17,6)’si ev hanımı, 19 (%12,4)’ü işsiz, 17 (%11,1)’si çiftçi, 14 (%9,2)’ü memur, 11 (%7,2)’i serbest meslek, 10 (%6,5)’u esnaf ve geri kalanı ise siyaset vb. işlerle meşgul olduklarını belirtmiştir. Batman’a gelenlerden 41 (%29,3)’i ev hanımı, 25 (%17,9)’i işsiz, 24 (%17,1)’ü serbest meslek, 16 (%11,4)’sı işçi, 9 (%6,4)’ü memur, 25(%17,9)’i ise esnaf, çiftçi ve diğer meslekleri göçten önce icra ettiklerini belirtmişlerdir. Batman’daki meslek grubunun içinde doktor, avukat ve öğretim görevlisi gibi farklı sınıflara özgü az sayıda kişilerinde olduğu söylenebilir. Buradan hareketle iki kente göç eden sığınmacıların genel olarak göçten önce vasıfsız ve belirli meslek grubunda çalıştıkları elde edilen verilerden anlaşılmaktadır.

Tablo 10. Katılımcıların Göç Etmeden Önceki Gelirlerine Göre Dağılımı

Değişkenler	Kilis(N=153)		Batman(N=140)	
	F	%	F	%
7000-10000	22	10,3	98	64,1
10001-15000	45	21,0	36	23,5
15001-20000	65	30,4	12	7,8
20001-25000	38	17,8	3	2,0
25001+	30	14,0	4	2,6
Gelir Belirtmeyenler	7	3,3		

Katılımcıların göç etmeden önceki gelir durumlarına bakıldığında genel olarak gelir belirtmekte imtina etmelerine rağmen Kilis'e göç edenlerin büyük çoğunluğu (% 87) 15000 Suriye Lirasının altında bir gelire sahip iken, Batman'a göç edenler de ise 15000 Suriye Lirasının üstünde olanların oranı (%52,9) daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 11. Katılımcıların Göç Sonrası Mesleklerine Göre Dağılımı

Değişkenler	Kilis (N=153)		Batman(N=140)	
	F	%	F	%
Serbest iş	39	25,5	57	40,7
Esnaf yanında	36	23,5	9	6,4
İnşaat	30	19,6	29	20,7
Oto sanayi-OSB	1	,7	3	2,1
Diğer	47	30,7	42	29,0

Tablo 11'de göçten sonra Kilis (% 69,3) ve Batman (%71)'da yaşayan katılımcıların yarısından fazlası çalışarak kazançlarını sağladığını geri kalanların ise AFAD desteği, halkın yardımı, STK, kendi birikimleri ve diğer yardımlardan yararlanarak karşıladıkları ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan iki kentte iş arayıp ta bulamayanların oranı da azımsanmayacak orandadır. Göç ettikten sonra Kilis'te 39 (% 25,5)'ü serbest işlerde, 36 (%23,5)'sı esnafın yanında, 30 (%19,6)'u inşaatlarda, 48 (%31,4)'i ise hırdavat, eskici vb. işlerde çalışırken; Batmanda ise 57 (% 40,7)'si serbest işlerde, 29 (%20,7)'u inşaatlarda, 9 (% 6,4)'u esnafın yanında, 42 (%30,0)'si ise hırdavat, eskici vb. işlerde çalıştıkları ortaya çıkmıştır.

Tablo 12. Katılımcıların Göçten Sonra Elde Ettikleri Gelire Göre Dağılımı

Değişkenler	Kilis (N=153)		Batman(N=140)	
	F	%	F	%
0-500	67	43,8	35	25,0
501-1000	50	32,7	30	21,4
1001-1500	24	15,7	21	15,0
1501-2000	3	2,0	20	14,3
2000+	9	5,9	16	11,4
Gelir Belirtmeyenler			18	12,9

Katılımcıların göç ettikten sonraki gelir durumlarına bakıldığında Kilis'e göç edenlerin büyük çoğunluğu (%76,5) düşük gelir düzeyine sahip iken, Batman'da ise sanayi ve ticaretin gelişimine bağlı olarak gelir düzeylerinin daha yüksek oranda (%53,6) olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Batman'a göç eden sığınmacıların Kilis'tekilere göre hem kendi işlerini kurma hem de yüksek ücretlerle çalışma imkânını daha iyi bulduklarını söyleyebiliriz. Ancak buna rağmen iki kentte de iş bulma konusunda sorun yaşandığı Tablo 13'teki verilerden anlaşılmaktadır.

Tablo 13. Katılımcıların İş Bulma Durumlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Kilis(N=153)		Batman(N=140)	
	F	%	F	%
İş bulamıyorum	34	22,2	51	36,4
Suriyeli olduğum için düşük maaş veriyorlar	28	18,3	46	32,9
Çalışıyorum ama maaşımı alamıyorum	28	18,3	2	1,4
Resmi olarak çalışmıyorum	34	22,2	11	7,9
Şirket kuramıyorum	24	15,7	9	6,4
İş yerinde haksızlığa uğruyorum	2	1,3	2	1,4
Diğer	35	22,9	75	53,6
Sorun yaşamıyorum	3	2,0	19	13,6

Tablo 13 incelendiğinde katılımcılara yöneltilen "Türkiye'de iş bulma ile ilgili sorun yaşıyor musunuz?" Sorusuna Kilis (%98,0) ve Batman (%86,4)'da ki katılımcıların önemli oranı sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Kilis'te sorun yaşayanlardan 34 (%22,2)'ü iş bulamadığını, 34 (%22,2)'ü resmi olarak çalışmadığını, 28 (%18,3)'i Suriyeli olduğu için düşük maaş verildiğini, 28 (%18,3)'i çalıştığını, ancak yeterli maaşı alamadığını, 24 (%15,7)'ü şirket kuramadıklarını, 2 (%1,3)'si iş yerinde patron ya da arkadaşları tarafından haksızlığa uğradığını belirtmiştir. Batman'da sorun yaşayanlardan 51 (%36,4)'i iş bulamadığını, 46 (%32,9)'sı Suriyeli olduğu için düşük maaş verildiğini, 11 (%7,9)'i resmi olarak çalışmadığını, 9 (%6,4)'u şirket kuramadıklarını, diğerleri (%2,8) ise çalıştığını, ancak yeterli ücret alamadığını ve iş yerinde patron ya da arkadaşları tarafından haksızlığa uğradığını belirtmişlerdir.

Sığınmacıların ekonomik uyum süreçlerinin tespitinde barınma ve beslenme ile ilgili önemli sorunların olduğu elde edilen verilerden anlaşılmıştır. Kilis (%60,1) ve Batman (%76,4)'da yaşayan katılımcıların yarısından fazlası kiralık evde yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Geri kalanı ise kamp veya çadırda, kendi evlerinde veya başka ailelerle yaşadıkları söylenebilir. Kendi evlerinde yaşayanların sayısı açısından iki kent arasında farklılıklar ortaya çıkmıştır. Kilis'te yaşayanların yarısından fazlası (%62) 5 ve üzeri kişi ile yaşarken, Batman'da yaşayanların yarısından fazlası (% 51,4) 5 ten az kişi ile yaşadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle iki kentte yaşayanların büyük çoğunluğu kirada yaşadıkları, ancak Kilis'te yaşayanların daha çok kalabalık ailelerden meydana geldiği anlaşılmaktadır. Diğer taraftan Kilis'teki katılımcıların tamamının barınma sorunu yaşadığı ortaya çıkmış ve bunların çoğu kalınan yerin havasız olmasından, yüksek kira ücretlerinden yakındığı anlaşılmıştır. Bunların dışında kaldığı yerin kalabalık ve kirli olması, kalacak yeri olmaması, kaldığı yerde ısınma-soğutma ve aydınlatma gibi sorunların olması da önemli barınma sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Batman'da ise katılımcıların yarısından fazlasının barınma sorunu yaşadığı ve bu sorun yaşayanların yarısından fazlası (%53,6) kiraların yüksek olmasından yakındığı ortaya çıkmıştır. Bunların dışında düşük oranda kalınan yerin havasız ve kalabalık olmasından yakınarlarda tespit edilmiştir. Bu sorunlar genel olarak, yoksulluk ve konut yetersizliği nedeniyle sığınmacıların genel olarak depo, ambar, garaj ve bakımsızlıktan terkedilen meskenlere yerleşmelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Beslenme ile ilgili soruya ise Kilis'teki katılımcıların önemli oranı (%86,9) beslenme sorunu yaşadığını ifade etmiştir. Sorun yaşayanların çoğunluğu kahvaltı veya akşam öğünlerinden birini yiyemediklerini veya bebekleri için süt ya da mama temin edemediklerini belirtmişlerdir. Batman'da ise Kilis'e oranla daha az olmakla beraber katılımcıların yarısından fazlasının (%70,0) beslenme sorunu yaşadığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan beslenme sorunu, Kilis'teki gibi ana öğünler olmadığı, genelde et, tatlı veya çerez yiyememekten kaynaklandığı ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla yukarıda belirtilen iki kentteki sığınmacılar arasındaki gelir farklılıklarının katılımcıların beslenmeleri üzerinde etkisi olduğu söylenebilir.

5.2.3. Kültürel Uyum Süreci

Suriyeli sığınmacıların kültürel uyum süreci ile ilgili olarak genelde sinema, tiyatro ve spor gibi sosyal ve kültürel aktivitelere katılımın iki kentte de az olduğu anlaşılmaktadır. Kilis (% 86,9) ve Batman (%77,9)'da ki katılımcıların tamamına yakını herhangi bir sosyal aktiviteye katılmadığını belirtmiştir. Buna rağmen güncel olayları takip ettiklerini ve bunu da genel olarak televizyon ve internet sayesinde gerçekleştirdikleri ortaya çıkmıştır. Göç öncesinde sahip olunan dini inanç, gelenek ve göreneklerin devam edip etmediklerine ilişkin olarak, Kilis'tekilerin önemli oranı (%51,6) kararsız kalırken, geri kalanların önemli bir bölümü (%45,1) devam edemediklerini belirtmişlerdir. Batman'da ise bu konuda sorun yaşanmadığı ortaya çıkmıştır. Katılımcıların genel olarak (%44,3) gelenek ve göreneklerini devam ettikleri elde edilen bulgulardan anlaşılmaktadır. Göç sonrası kültür ve geleneklerden dolayı dışlanma, ayıplanma yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin soruya iki kentte de büyük oranda böyle bir sıkıntı yaşanmadığı ortaya çıkmıştır. Ancak kararsızların oranının iki kentte de yüksek olması bu konudaki soruya yanıt vermektan kaçındıkları da söylenebilir.

5.2.4. Vatandaşlık Süreci ve Suriyeli Sığınmacıların Geleceği

Katılımcılara vatandaşlığa geçme konusunda yaşadıkları süreci tespit etmek amacıyla "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçmek ister misiniz?" Sorusu yöneltilmiş ve katılımcıların benzer yanıtlar verdikleri anlaşılmıştır. Genel olarak vatandaşlığa geçme konusunda sığınmacıların istekli olduğu, ancak önemli oranının da kararsız olduğu ortaya çıkmıştır. Kilis'teki katılımcıların 56 (%36,6)'sı evet, 49 (%32,0)'u kararsız, 46 (%30,1)'sı hayır ve 2 (%1,3)'si vatandaşlığa geçtiğini belirtmiştir. Batman'daki katılımcıların 51 (%36,4)'i evet, 42 (%30,0)'si kararsız, 36 (%25,7)'sı hayır ve 11 (%7,9)'i vatandaşlığa geçtiğini belirtmiştir.

Tablo 14. Katılımcıların Geleceğe İlişki Tutumlarına Göre Dağılımı

Değişkenler	Kilis(N=153)		Batman(N=140)	
	F	%	F	%
Geçimimi sağlayacak bir iş bulmak	52	34,0	27	19,3
Suriye'ye dönmek	56	36,6	49	35,0
Avrupa ülkelerine göç etmek	2	1,3	17	12,1
Türkiye'de yaşamaya devam etmek	35	22,9	39	27,9
Diğer	8	5,2	8	5,2

Katılımcılara "Gelecekte beklediğiniz nelerdir?" Sorusuna iki kentteki katılımcıların önemli oranı Suriye'ye geri dönmek istediklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla aşağıda ifade edilen göç öncesi beklentilerin önemli oranda karşılanamamasının ortaya koyduğu hayal kırıklığının da geri dönmek istemelerinde etkili olduğu söylenebilir. Katılımcıların gelecekte beklenenlerine gelince; Kilis'teki katılımcıların 56 (%36,6)'sı Suriye'ye dönmeyi, 52 (%34,0)'si geçimimi sağlayacak bir iş bulmayı, 35 (%22,9)'i Türkiye'de yaşamaya devam etmek istediğini, 2(%1,3)'si Avrupa ülkelerine göç etmeyi, 8 (%5,2)'i ise hiçbir beklentisinin olmadığını belirtirken; Batman'daki katılımcıların 49 (%35,0)'u Suriye'ye dönmeyi, 39 (%27,9)'u Türkiye'de yaşamaya devam etmek istediğini, 27

(%19,3)'si geçimimi sağlayacak bir iş bulmayı, 17 (%12,1)'si Avrupa ülkelerine göç etmeyi, 8 (%5,7)'i ise hiçbir beklentisinin olmadığını belirtmiştir. Dolayısıyla Kilis'teki sığınmacıların önemli oranı iş bulma beklentisi içindeyken, Batman'daki sığınmacılar ise Türkiye'de yaşama veya Avrupa'ya göç etme hayalleri olduğu söylenebilir. Geleceğe umutla bakma konusunda Kilis (%75,2) ve Batman (%86,4)'da yaşayan katılımcıların önemli oranı umutlu olduklarını ve bu umudun genel olarak çocuk sahibi olmanın getirdiği sorumluluktan kaynaklandığı ortaya çıkmıştır. Geleceğe umutla bakma nedeni olarak Kilis'teki katılımcıların 51 (%35,7)'i çocukları olduğu için, 28 (18,1)'i kendini güvende hissettiği için, 18 (%11,5)'i savaşın sona ereceğine inandığı için, 8 (%5,7)'i umutsuz yaşanmayacağı için, 5 (%3,3)'i Türkiye'de yaşayacağı için, 3 (%2,1)'ü inancı gereği umutlu olması gerektiği için geleceğe umutla baktığını belirtmiştir. Batman'daki katılımcıların 39 (%27,9)'u çocukları olduğu için, 24 (%17,1)'ü inancı gereği umutlu olması gerektiği için, 19 (%13,6)'u kendini güvende hissettiği için, 22 (%15,7)'si savaşın sona ereceğine inandığı için, 9 (%6,4)'u umutsuz yaşanmayacağı için, 8 (%5,7)'i ise Türkiye'de yaşayacağı beklentisiyle umutlu olduklarını belirtmiştir. Buradan hareketle katılımcıların ekonomik sorunlarla baş etmekte zorlanmaları ve genel olarak kendi ülkelerine geri dönmek istemeleri, katılımcılar açısından sosyo-ekonomik ve kültürel uyum sürecinin istenilen düzeyde sağlanmadığı anlaşılmaktadır. Buna rağmen, nedenleri farklı olsa da iki kentteki sığınmacıların genel olarak gelecekte umutlu oldukları anlaşılmaktadır.

6. Sonuç ve Tartışma

Sonuç olarak, ülkemizde ve dünyada süreklilik arz eden göç ve sığınmacı sorunsalının ortaya çıkardığı uyum sorunlarının tespiti amacıyla yapılan bu çalışmada, Suriye'nin farklı kentlerinden gelen ve Türkiye'nin farklı kentlerine göç eden farklı yapıdaki sığınmacıların uyum süreçlerinin birbirine benzemeyebileceği ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla araştırmada iki kente ait elde edilen verilerden yola çıkarak böyle bir çalışmanın literatürdeki çoğu kuramsal ve ampirik yapılan çalışmaların verileriyle karşılaştırıldığında bazı konularda farklılaştığı, birçok konuda ise benzer bulgular elde edildiği anlaşılmaktadır. Buradan yola çıkarak bu çalışmadan elde edilen verilere ilişkin sonuçlar, diğer araştırmalarda yer alan benzer ve farklı yanlar göz önünde bulundurularak tartışılmaya çalışılmıştır. Bunlar;

- Suriyeli sığınmacıların genel olarak genç yaşta kadın ve erkeklerden oluştuğu ve bunlarının büyük çoğunluğunun evli olduğu anlaşılmıştır. Öğrenim düzeyi açısından Batman'daki katılımcıların Kilis'teki katılımcılara göre daha yüksek bir eğitim düzeyine sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Suriye'deki iç savaşın farklı kentlerde ve farklı dönemlerde gerçekleşmesi nedeniyle Kilis ve Batman'a gelenlerin kentleri ve yılları arasında da farklar bulunmaktadır. Kilise Halep'ten gelenler çoğunlukta iken, Batman'a gelenlerin çoğu ise Haseki kentinden gelmişlerdir. Kilise göçler halen devam ederken, Batman'da ise göç oranlarında yok denecek kadar azalma görüldüğü söylenebilir.

(ii) Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye geldikten sonra karşılaştıkları en önemli sorun olarak Kilis'te dil, sağlık ve ikamet tezkeresi ön plana çıkarken; Batman'da dil, yüksek kiralar ve iş imkânları olarak tespit edilmiştir. Benzer şekilde Bulut, Kayagil ve Karpuz (2016)'un Kilis'teki Suriyeli sığınmacıların sağlık sektöründe yaşadıkları iletişim sorunları üzerinden yaptığı araştırmada ve Açıkgöz, Koyuncu ve Gökçe (2017)'nin Elazığ'da yaptığı çalışmada, ekonomik sorunların yanında sığınmacıların farklı dil konuşmalarından kaynaklanan uyum sorunlarından söz edilmektedir. Dil konusunda iki kentte yaşanan sıkıntılar benzer olmasına rağmen önem dereceleri farklı olabilmektedir. Eğitim ve sağlık konusunda Kilis'teki katılımcılar, Batman'daki katılımcılara göre daha çok sorun yaşadıkları ve bu sorunların en önemli sebebi olarak sağlık konusunda çalışanların olumsuz tavrı; eğitim konusunda ise dil faktörü ön plana çıkmaktadır. Aslan ve Güngörün (2019)'un İstanbul'da yaptığı çalışmada da eğitim ve sağlık gibi sosyal hizmetlere ulaşmada dil farklılığının önemli bir engel teşkil ettiği belirtilmektedir. Yine Süleymanov (2016)'un İstanbul Sultanbeyli'de, Çetin (2016)'in Adana ve Mersin'de yaptığı araştırmada da dil sorunundan dolayı eğitim sorunu yaşandığı ortaya çıkmıştır. İkamet tezkeresi konusunda ise Kilis'te yaşayanların daha fazla sorun yaşadıkları ve bu sorunların genellikle harç miktarının yüksek olmasından kaynaklandığı vurgulanmıştır. Coşkun ve Yılmaz (2018)'in Düzce'de katılımcılara yönelik yaptıkları çalışmada da benzer sorunların yaşandığı ortaya çıkmıştır. Yine çalışmamızda kentte geçirilen uzun sürenin uyum süreçleri üzerinde pek etkili olmadığı anlaşılmıştır. Ancak, Duğan ve Gürbüz (2018)'ün yaptığı çalışmada ise kentte geçirilen uzun sürenin uyum sağlamada etkili olabileceği belirtilmektedir.

(iii) Sığınmacıların gelir düzeyleri genel olarak düşük olmakla beraber Kilis'tekilerin Batman'da yaşayanlara göre çok daha düşük düzeyde bir gelire sahip oldukları ve hatta çoğunluğun hiçbir geliri olmadığı için işsiz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, genel olarak Apak (2014)'ın Mardin örneğinde sığınmacıların uyum sürecine ilişkin yaptığı araştırmayla benzeşmektedir. Söz konusu çalışmada, sığınmacıların yarısına yakınının hiçbir gelirinin olmadığı ve dolayısıyla birçoğunun işsiz olması nedeniyle ekonomik anlamda bir uyum süreci yaşadığı belirtilmektedir. Kilis ve Batman'daki sığınmacıların önemli oranı geçimlerini Suriye'deki mesleklerinden bağımsız daha çok esnafın yanında, inşaat, hırdavat, eskici ve diğer günlük tutulan vasıfsız işlerde çalışarak elde ettikleri, geri kalanlarında AFAD desteği, halkın yardımı, STK, kendi birikimleri ve diğer yardımlardan yararlanarak karşıladıkları söylenebilir. İş bulma konusunda iki kentte sorun yaşanırken, sanayi ve ticaretin gelişimine bağlı olarak Batman'a göç eden sığınmacıların Kilis'tekilere göre hem kendi işlerini kurma, hem de yüksek ücretlerle çalışma imkânını daha iyi bulduklarını söyleyebiliriz. Genel olarak sığınmacı konusunda Türkiye'nin insani yönü ön plana çıkartması nedeniyle vasıflı veya vasıfsız ayrımı yapmadığı ve bu nedenle gelenlerin içinde vasıfsız bireylerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Akdeniz

(2014)'in İstanbul, İzmir Adana, Gaziantep, Hatay ve Kayseri'de sığınmacı işçilerle yaptığı röportajlarda; Yıldırım, İslamoğlu ve İyem (2017)'in İstanbul'da; İncili ve Akdemir (2016)'in Kilis'te yaptıkları araştırmalarda da işsizlik, düşük ücret ve kayıt dışı istihdam ya da vasıfsız işlerde çalışma gibi benzer ekonomik uyum sorunları dile getirilmiştir. Yine Açıkgöz vd. (2017)'nin Elazığ'da yaptığı araştırmada Suriyelilerin kendi mesleklerini icra etmede ve iş bulmada yaşadıkları zorluklar nedeniyle uyum sorun yaşadıklarını ortaya koymuştur. Nurdoğan ve Şahin (2019)'in uluslararası göç ile işsizlik arasındaki ilişkiyi açıklayan araştırmasında ise artan göçlere bağlı işsizliğin arttığı ve bakış açısının buna göre değiştiği belirtilmektedir. Kilis ve Batman'daki sığınmacıların çoğu kiralık evlerde yaşarken, Kilis'tekilerin tamamı ve Batman'dakilerin önemli oranı barınma ve beslenme sorunu yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Beslenme konusunda Batman'da yaşayan sığınmacıların Kilis'te yaşayanlara göre daha iyi durumda oldukları söylenebilir.

(iv) Suriyeli sığınmacıların iki kentte de sinema, tiyatro ve spor gibi sosyal ve kültürel aktivitelere katılım sağlayamadıkları, göç öncesinde sahip oldukları dini inançları, gelenek ve görenekleri devam etme konusunda Kilis'tekilerin sorun yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Duğan ve Gürbüz (2018)'ün yaptığı çalışmada ise bu çalışmanın aksine sinema, tiyatro ve spor gibi sosyal ve kültürel aktivitelere katılımın olduğu tespit edilmiştir.

(i) Katılımcıların kendi ülkelerine geri dönme isteği sosyo-ekonomik ve kültürel uyumun hala tam olarak gerçekleşemediği anlamına gelmektedir. Buna rağmen kararsızlar bir tarafa bırakıldığında iki kentte de katılımcıların önemli oranının vatandaşlığa geçme konusunda istekli olduğu anlaşılmaktadır. Benzer şekilde İncili ve Akdemir (2016) ve Gülyaşar'ın (2017) çalışmalarında da Suriyeli sığınmacıların yüksek oranda vatandaşlık eğilimine sahip olmasından söz edilmektedir. Vatandaşlık talebi, sığınmacıların buldukları statünün kendilerini birçok imkandan yoksun bırakmasından kaynaklandığı da söylenebilir.

Yukarıda açıklanan alan araştırması sonuçlarına göre, 2011 yılından beri geçen sürede hem Kilis hem de Batman'da yaşayan sığınmacıların sosyo-ekonomik ve kültürel uyum açısından beklentilerinin karşılanmadığı anlaşılmaktadır. Yine de Batman'daki sığınmacıların sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan Kilis'tekilere göre daha iyi bir uyum süreci geçirdiği söylenebilir. Suriye'de iç savaşın sürmesinden kaynaklanan yeni göç dalgalarının öngörülmesi ve mevcut sığınmacıların geri dönüşlerinin şimdilik mümkün görünmemesi nedeniyle sığınmacı sorunun özeldir Kilis ve Batman'ın, genelde ise Türkiye'nin ve dünyanın gündemini meşgul etmeye devam edeceği şüphe götürmezdir. Dört milyona yaklaşan sığınmacının sosyo-ekonomik ve kültürel uyum sürecinin kolay olamayacağı gelinen süreçte anlaşılmıştır. Bu nedenle ülkemizde şimdilik kalıcı hale gelen sığınmacıların iyi bir uyum süreci geçirmeleri için temel insani gereksinimlerinin yanında mültecilerin yararlandığı tüm haklardan yararlandırılması, herhangi bir ayrımcılık yaşamadan toplum içinde sosyo- kültürel yaşamını devam edecek imkânlar elde etmesi, yaşamını idame edeceği istihdam olanaklarına kavuşturulması ve söz

konusu sığınmacıların yükünün belli kentler üzerine yığılması gerekmektedir. Ayrıca Avrupa Birliği (AB), UNHCR gibi ulus-üstü kuruluşların, ulusal ve uluslararası STK'ların ve başta belediyeler olmak üzere kentlerin yerel dinamiklerinin içinde bulunduğu işbirliklerine destek verilmesi, dağınık halde bulunan yabancılara ilişkin politika ve uygulamaların uluslararası standartlara bağlı olarak yeniden gözden geçirilmesi, coğrafi sınırlamalar dahil kısıtlamaların kaldırılarak evrensel standartlarda oluşturulacak yeni göç politikalarıyla daha kapsamlı ve daha insani bir uyum süreci gerçekleştirme imkanı yaratacaktır.

Kaynakça

- Açıkgöz, R., Koyuncu, A. A. & Gökçen A. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Yaşam Koşulları Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma: Elazığ Örneği. *Route Educational and Social Science Journal*, 4 (4), 84-99.
- Ager, A. & Strang, A. (2008). Understanding Integration: A Conceptual Framework. *Journal Of Refugee Studies*, 21 (2), 166-191.
- Akdeniz, E. (2014). *Suriye savaşının gölgesinde mülteci işçiler*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Aksoy, A. (2007). Göçmenlik Deneyimine Kozmopolit Perspektiften Bakış. İçinde: Ayhan Kaya & Bahar Şahin (Ed.), *Kökler ve Yollar: Türkiye'de Göç Süreçleri* (s.421-443), İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası Göç Ve Kültürlerarası İletişim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(20):1307-9581.
- Apak, H.(2014). Suriyeli Göçmenlerin Kente Uyumları: Mardin Örneği. *Mukaddime*. 5(2), 53-70.
- Aslan, G.G. & Güngör, F. (2019). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Göç Sonrası Yaşadığı Sorunlar: İstanbul Örneği. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1602-1632. <https://doi.org/10.26466/opus.558512>
- Council of The European Union (2004). Common Basic Principles for Immigrant Integration Policy in The European Union. *Council of The European Union*, Brussels: Centre for European Policy Studies.
- Bartram D., Poros M. V. & Monforte P.(2017). *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*. Ankara: Hece Yayınları.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, Acculturation, And Adaptation Applied Psychology: An International Review. *Applied Psychology*, (46)1, 5–34.
- Bodvarsson Ö. & Berg V. (2009). The Economics of Immigration:Theory and Policy. *Springer*, Berlin: Heidelberg.
- Bulut, Ş, Kayagil, T. & Karpuz N. (2016) Suriyeli Sığınmacılarla Sağlık Sektöründe Yaşanan İletişim Sorunları Üzerinde Bir Araştırma: Kilis İli Örneği. İçinde: M.Paksoy, K. Sarıçoban, E.Yildirimci & Ö. Özkan (Ed.), *II. Uluslararası Ortadoğu Konferansları: Ortadoğu'daki Çatışmalar Bağlamında Göç Sorunu* (s. 295-313), Kilis 7 Aralık Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi.
- Bulut, Y. & Eraldemir, Z. (2015). Göç Olgusunun Farklı Boyutlarıyla Hatay İli İskenderun ve Dörtöyl İlçeleri Ölçeğinde İncelenmesi. İçinde: Yakup Bulut (Ed.), *Uluslararası Göç ve Mülteci Sorunun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü* (s.13-38), Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Castells, M. (1997). *Kent, Sınıf, iktidar*. Asuman Erendil (Çev.), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Castles, S. & Miller, M. J. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. Bülent Uğur Bal & İbrahim Akbulut (Çev.), 1. Baskı, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Chambers, I. (2014). *Göç, Kültür, Kimlik*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Coşkun, E. & Yılmaz, Ç. (2018). Sığınmacıların Toplumsal Uyum Sorunları Ve Sosyal Hizmetlere Erişimi: Düzce Uydu Kent Örneği. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 75, 269-305.
- Çetin, İ. (2016). Türkiye'de Suriyeli Sığınmacıların Sosyal Ve Kültürel Entegrasyonu. *Sosyoloji Dergisi*, (34), 197-222.
- Duğan, Ö. & Gürbüz, S. (2018). Suriyeli Sığınmacıların Sosyal Entegrasyonuna Yönelik Bir Araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 13(26), 529-546. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14625>.
- Düzkaya, H. & Yazıcı E. (2017). Misafirlikten Vatandaşlığa Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü: Türkiye ve Avrupa Birliği Mevzuatı Ekseninde Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6 (16), 419-456.
- Ekşi, N. (2016). *Türkiye Avrupa Birliği Geri Kabul Antlaşması*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Elitok, S. P. (2019). *Three Years on: An Evaluation of the EU-Turkey Refugee Deal*. İstanbul: MİREKOÇ Yayınları.
- Faist, T. (2003). *Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar*. Azat Zana Gündoğan & Can Acar (Çev.), Ankara: Bağlam Yayınları.
- Fielden, A. (2008). Local Integration: An Under-Reported Solution To Protracted Refugee Situation. *UNHCR*.
- Goodwin-Gill, G. S. & McAdam, J. (2007). *The Refugee in International Law*. Third Edition, Oxford.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü [GİGM] (2020). <https://www.goc.gov.tr/>.
- Gülyavaş, M. (2017). Suriyeliler ve Vatandaşlık: Yerel Halk ve Suriyeli Sığınmacılar Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi(OPUS)*, 7(13), 678-705.
- Harunoğullari, M. (2016). Suriyeli Sığınmacıların Kilis Şehrindeki Mekânsal, Kültürel Ve Ekonomik

- Etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(45), 373-396.
- International Organization for Migration [IOM] (2020). <https://www.iom.int/>.
- İçduygu, A. & Millet E. (2016). Syrian Refugees in Turkey; Insecure Lives in an Environment of Pseudo-Integration. *Global Turkey in Europe Series*, Working Paper 13.
- İçduygu, A. & Turgay Ü.(1998). Türkiye’de İç Göç: Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri. İçinde: Ahmet İçduygu & Diğerleri (Ed.), *Türkiye’de İçgöç* (s.38-55), İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- İçduygu, A. (2010). Türkiye’de Uluslararası Göçün Siyasal Arkapları: Küreselleşen Dünyada Ulus-Devlet İnşa Etmek ve Korumak. İçinde Barbara Pusch ve Tomas Wilkoszewski (Der.), *Türkiye’ye Uluslararası Göç: Toplumsal Koşullar- Bireysel Yaşamlar*, İstanbul: Kitap Yayınevi.
- İçduygu, A., & Aksel, D. B. (2013). Turkish Migration Policies: A Critical Historical Retrospective. *Perceptions*, 18(3), 167-190.
- İncili Ö. F. & Akdemir İ. (2016). Yerinden Edilmişliğin Coğrafi Analizi: Kilis’te Suriyeli Sığınmacılar. *Marmara Coğrafya Dergisi*. 0(34), 118-133.
- Joppke, C. (2012). The Role Of The State Cultural Integration: Trends. *Challenges And Ways Ahead*, Washington: MPI Yayını.
- Kaiser, B. & Kaya A. (2016). Transformation And Europeanization Of Migration Policy İn Turkey: Multiculturalism, Republicanism And Alignment. İçinde İbrahim Sirkeci & Barbara Pusch (Der.), *Turkish Migration Policy* (s.23-40), London: Transnational Press London.
- Karasu, M. A. (2016). Şanlıurfa’da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Kentle Uyum Sorunu. *Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 21(3), 995-1014.
- Kaypak, Ş. & Bimay, M. (2016). Suriye Savaşı Nedeniyle Yaşanan Göçün Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri: Batman Örneği. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6(1), 84-110.
- King, R. (2012). Theories and Typologies of Migration: An Overview and A Primer. *Willy Brandt Series of Working Papers in International Migration and Ethnic Relations*, 3(12). 1-43.
- Kirişçi K. & Karaca, S. (2015). Hoşgörü ve Çelişkiler: 1989,1991 ve 2011’de Türkiye’ye Yönelen Kitlesel Mülteci Akımları. İçinde: M. Murat Erdoğan & Ayhan Kaya (Ed.), *Türkiye’nin Göç Tarihi-14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler* (s.295-314), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kymlicka, W. (2012). Çok Kültürlülük: Başarı, Başarısızlık ve Gelecek. Fatih Öztürk (Çev.), *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 70 (2), 297-332.
- Lee, E. (1966). A Theory of Migration. *Demography*, 3(1), 47-57.
- Lewis, G. J. (1982). *Human Migration: A Geographical Perspective*. New York: St. Martin’s Press.
- Li, P.S. (2008). World Migration İn The Age Of Globalization: Policy İmplications And Challenges. *New Zealand Population Review*, 33(34), 1-22.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Osman Akınbay & Derya Kömürcü (Çev.), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Nurdoğan, A.K. & Doğan, Z. (2019), Türkiye’ye Yönelen Uluslararası Göç Hareketliliği Bağlamında Çorum İl Görünümü. *BEÜ AİD*, 4 (1), 125-143.
- Papademetriou, D. G. (1997). Migration. *Foreign Policy*, 109, Slate Group, LLC, 15-31.
- Penninx, R., Spencer, D. & Hear N. V. (2008). Migration And Integration İn Europe: The State Of Research. ESRC Centre on Migration, *Policy and Society (COMPAS) University of Oxford*.
- Philips, C. (2012). Turkey’s Syria Problem. *Public Policy Research*, IPPR, 19(2),137-140.
- Punch, K. F. (2011). *Sosyal Araştırmalara Giriş/Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. Dursun Bayrak, H. Bader Arslan ve Zeynep Akyüz (Çev.), Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Süleymanov, A. (2016). *Sultanbeyli İlçesindeki Suriyelilerin Yaşam Deneyimleri*. İstanbul: Suriyeli Mülteci Çocuklarla El Ele Projesi Sonuç Raporu, 1-51.
- Tekeli, İ. & Erder, L. (1978). *Yerleşme Yapısının Uyum Süreci Olarak İç Göçler*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- The UN Refugee Agency [UNHCR], (2020). <https://www.unhcr.org/>.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM], (2010). İnsan Hakları Işığında Türkiye’de Bulunan Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasadışı Göçmenlerin Sorunları. *TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu*, Ankara: TBMM Basımevi.
- World Migration Report (2015). Migrants and Cities: New Partnerships to Manage Mobility. Sitzerland: Organization for Migration (IOM). http://publications.iom.int/system/files/wmr2015_en.pdf
- Yalçın, Cemal (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, S., İslamoğlu, E. & İyem, C. (2017). Suriyeli sığınmacıların toplumsal kabul ve uyum sürecine ilişkin bir araştırma. *Bilgi Dergisi*, 19(2), 107-126.
- Yüksel, H. & Hiçdurmaz, Z. (2019). “Misafir İşçiden” “Yaşlı Göçmene” Avrupa’da Yaşlanan Göçmenlerin Sorunları: Fransa Örneği. *Journal Of Economy Culture And Society*, 59(1), 213-234.

Ek-1: Etik Kurul Onayı

T.C. BATMAN ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL KARARI			
Toplantı Tarihi	: 07.05.2020		
Toplantı Sayısı	: 2020/2		
Toplantıda Alınan Karar Sayısı	: 24		
<p>Üniversitemizin Etik Kurulu, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Engin TILKAT Başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararı almıştır.</p> <p>Karar 2020/2-9</p> <p>Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü'nün, Öğr. Gör. Dr. Muzaffer BIMAY'ın, Suriyeli sığınmacıların toplumsal kabul, sosyo-ekonomik uyum ve sosyal bütünleşme çözümlerini belirlemek amacıyla Türkiye'nin çeşitli kentlerinde uygulanmak ve bilimsel analiz çalışmalarında kullanılmak üzere anket uygulama talebine ilişkin 03.02.2020 tarihli ve 2241 sayılı yazısı görüşüldü;</p> <p>Yapılan görüşmeler sonucunda; Öğr. Gör. Dr. Muzaffer BIMAY'ın, Suriyeli sığınmacıların toplumsal kabul, sosyo-ekonomik uyum ve sosyal bütünleşme çözümlerini belirlemek amacıyla Türkiye'nin çeşitli kentlerinde uygulanmak ve bilimsel analiz çalışmalarında kullanılmak üzere anket uygulama talebinin uygun görüldüğüne uy birliği ile karar verilmiştir.</p>			
BAŞKAN			
(İmza)			
Prof. Dr. Engin TILKAT Rektör Yardımcısı			
ÜYE Prof. Dr. Murat GÜMÜŞ	(İmza)	ÜYE Prof. Dr. Şemseddin DURSUN	(İmza)
ÜYE Doç. Dr. Nesein HAŞİMİ	(İmza)	ÜYE Doç. Dr. Bahattin İŞCAN	(İmza)
ÜYE Doç. Dr. Ferhat KORKMAZ	(İmza)	ÜYE Dr. Öğr. Üyesi Zihnal KILINÇ	(İmza)
ÜYE Doç. Dr. Sevgi Işık EROL	(İdari iznisi)	ÜYE Dr. Öğr. Üyesi İllhami KAYA	(Katılmadı)
ÜYE Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YILDIZ	(İmza)	ÜYE Dr. Öğr. Üyesi Meral SÜER	(İmza)
Raportör Secat TIYREK			(İmza)

(İmza)
Secat TIYREK
Şef